

Het is niet onwaarschijnlijk, dat ook bepaalde paddestoelen hierop reageren, namelijk soorten van zure standplaatsen. Mogelijk is *Mycena adonis* dan een van deze soorten.

EEN VERHAAL OVER PEZIZA SUCCOSELLA EN PEZIZA SUCCOSA

J. Geesink

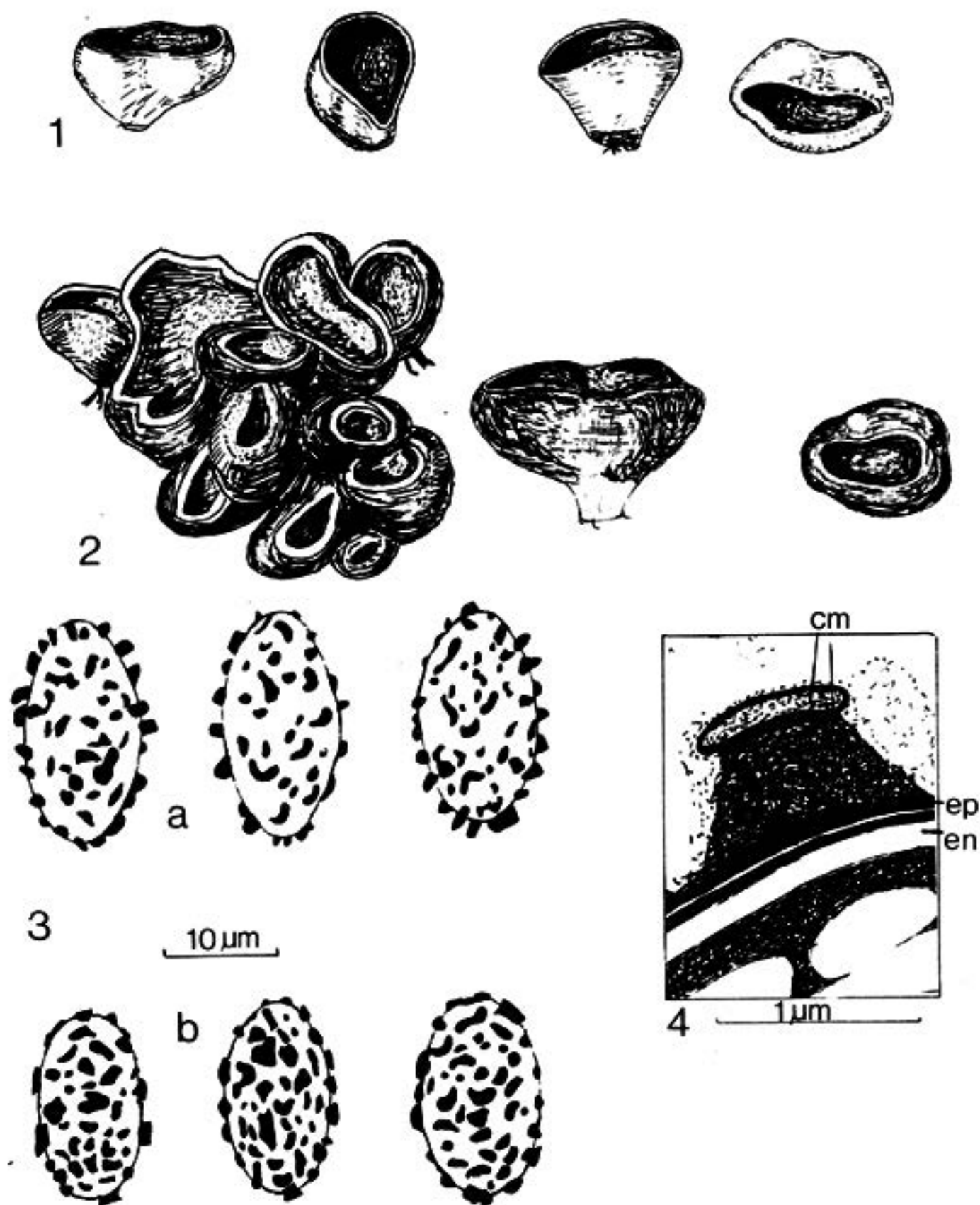
Javastraat 17
Den Helder

Toen er nog geen sprake van was, dat *Peziza succosella* Le Gal & Romagnesi in Nederland voor zou kunnen komen, had ik de bekerzwam in kwestie al in Robbenoord aangetroffen, en wel voor het eerst op 4 oktober 1969, maar dat wist ik toen nog niet. Hoewel de vruchtlichamen sterk geel melkten kon het nooit *P. succosa* Berk. zijn omdat ze een veel donkerder kleur hadden en omdat de sporen duidelijk kleiner waren.

Een beschrijving van het jarenlang gesukkel en gezwoeg en de daarmee samengaande vertwijfeling zal ik de lezer besparen. Pas toen van Brummelen en Piepenbroek op 15 juli 1974 bij Diepenveen een vondst deden, die op het Rijksherbarium als *P. succosella* gedetermineerd is, werd de Robbenoordse soort ook als zodanig herkend.

De gelukkige omstandigheid, dat er tegelijkertijd op misschien 200 m van elkaar verwijderd prachtige exemplaren van zowel *P. succosa* als *P. succosella* in Robbenoord groeiden, deed zich op 27 juni 1971 voor. Dat was bij uitstek de gelegenheid om de twee soorten onder gelijke omstandigheden met elkaar te vergelijken.

Peziza succosa, bij de meeste mycologen goed bekend, groeide op donkere plaatsen onder esdoorn (*Acer*) langs een schelpenpad steeds alleenstaand, 1-2 cm in doorsnede, diep napvormig, zittend. Receptaculum bijna glad, maar rand in jong stadium zemelig, licht grijsbruin (315 S.), oud zeer donkerbruin met violetzweem (311 S.) (fig. 1). Melk op filtreerpapier geel. Sporen 18-20 x 9-9,5 µm met 1 of 2 oliedruppels, zwaar geornamenteerd met (soms) hoge wratten en korte kromme richels, een enkele keer gevorkt,

1. *Peziza succosa* - 2. *P. succosella* - 3. ascosporen: a. *P. succosa*, b. *P. succosella* - 4. diagram sporewand: cm = condensed material, ep = episore, en = endospore.

zowel spits als afgerond eindigend (fig. 3 a). Parafysen 6 μ m dik met een tot 10,5 μ m verdikte top.

Peziza succosella vond ik langs hetzelfde schelpenpad op veel lichtere plaatsen onder gemengd loofhout als berk, eik, lijsterbes, maar els (*Alnus*) was altijd aanwezig als ergens *P. succosella* groeide. Ze stonden vaak in bundels of anders in groepjes van minstens 10 exemplaren maar nooit solitair. De doorsnede bedroeg 1-3,5 cm, de vorm was onregelmatig napvormig en wegens de hardheid van de grond aan een schelpenpad, vaak erg grillig (fig. 2). Het receptaculum had een donkerbruine kleur, die bij oudere, drogere exemplaren bruin-oker werd (131 S.). Het hymenium was zeer donkerbruin gekleurd met olijf- en violet-zweem (113, 686 S.). De vruchtlichamen melkten sterker dan die van *P. succosa*. De melk op filtreerpapier opgevangen was iets donkerder geel dan bij de vorige soort. De sporen maten 15-16,5 x 8-9 μ m, waren iets minder woest geornamenteerd en bezaten 2 oliedruppels (fig. 3 b). Parafysen 4,5 μ m dik, geleidelijk tot 6 μ m verdikt.

Zoals het hoort, heb ik mij in bovenstaande beschrijving niet laten beïnvloeden door gegevens, die ik later in de literatuur vond. In de oorspronkelijke beschrijving van *P. succosella* schreef Madame Le Gal (1940: 106), dat de melk eerst geel is en later groen wordt, zo ook in haar tabel voor determinatie van de soorten van *Aleuria* en *Galactinia* (1941: 67). Op het Rijksherbarium heeft men deze verkleuring evenmin als schrijver dezes waargenomen. Tevens schreef zij, dat de sporen kleiner en "moins grossièrement ornées" zijn dan die van *P. succosa* en ook nog, dat de parafysen dunner en zeer "nettement granuleuses" zijn. Die korreltjes in de parafysen heb ik achteraf ook gezien. Behalve de kleur van de melk blijkt de tweede beschreven soort voldoende van de eerste te verschillen om hem *P. succosella* te noemen.

De heer Maas Geesteranus heeft mij verteld, dat het feit, dat *P. succosella* knopvormige wratten bezit, de doorslag heeft gegeven bij de determinatie van de soort uit Robbenoord. Nu was mij al bekend, na oppervlakkige lezing van een publikatie van Mme Le Gal over een onderzoek op het gebied van de ornamentaties van sporen van operkulate Discomyceten, dat de wratten van *P. succosella* een dergelijke vorm kunnen vertonen (1947: 111). Bij nauwkeuriger mikroskopische observatie van de wratten van de sporen van mijn vondst kon ik vaststellen, dat sommige inderdaad aan de top breder waren dan aan de basis (zie nogmaals fig. 3 b).

Op het Rijksherbarium kwam mij ter ore, dat er een Nederlands onderzoek is geweest naar de ultrastructuur van de sporewand van Pezizales (Merkus 1975). De onderzoekster heeft met behulp van elektronen-mikroskopie ook de structuur van de wanden en wratten van *P. succosa* en *P. succosella* onderzocht. Het was wel

niet de bedoeling om met deze studie bruikbaarere kenmerken te vinden om de door haar onderzochte soorten van elkaar te kunnen onderscheiden, maar ik hoopte toch bij lezing van haar publikatie over de knopvormige wratten van *P. succosella* iets interessants te vinden. Het bleek echter, dat zowel *P. succosella* als *P. succosa* deze merkwaardig gevormde wratten bezitten. Op de wrat, die uit moeilijk-elektronendoorlaatbaar materiaal bestaat - condensed (verdicht) material genoemd - zit als het ware een schijfje of kapje uit hetzelfde materiaal bestaand, echter met een voor elektronen gemakkelijker doorlaatbare inhoud, welke als lichter op de foto wordt weergegeven (1975: Pl. 42 H). Zie fig. 4 van deze foto.

Het enige verschil in structuur van de sporewanden van de twee besproken bekerzwammetjes bestaat hieruit, dat bij *P. succosella* de wratten en richels door een uiterst dun, glad laagje worden verbonden, 50 μ m dik, uit hetzelfde elektronen-dichte materiaal opgebouwd als de ornamentaties zelf en dat de ornamentaties bij *P. succosa* geheel vrij liggen.

Bestuderen wij de publikaties van Mme Le Gal uit 1947 nu iets zorgvuldiger, dan vinden wij, dat zij bij *P. succosa* toen ook al wratten "en bouton" heeft gevonden (1947: fig. 27).

Merkwaardigerwijs is dit indertijd het Rijksherbarium blijkbaar ontgaan, want daar werden *P. succosa* en *P. succosella* juist op grond van het verschil van de vorm van hun wratten onderscheiden.

Naschrift

De heer Daams zond mij kortgeleden twee uitvoerige beschrijvingen van vondsten door hem gedaan (één op een brandplek op 30 september 1949 bij Wielewaal en één op 18 mei 1950 ergens aan een slootkantje), vergezeld van een brief van Mme Le Gal, waarin zij schreef, dat het materiaal door haar als *P. succosella* was getermineerd.

Dus 28 jaar geleden is *Peziza succosella* al in Nederland aangetroffen.

Literatuur

- Dennis, R.W.G. (1968). British Ascomycetes.
 Le Gal, M. (1941). Les Aleuria et les Galactinia. In Revue de mycologie 6 (Suppl.): 56-82.
 Le Gal, M. (1940). Quelques Galactinia de la Flore française. In Revue de Mycologie 5: 102-112.

- Le Gal, M. (1947). Recherches sur les ornementsations sporales des Discomycètes operculés.
- Maas Geesteranus, R.A. (1967). Pezizales - Deel I.
- Merkus, E. (1975). Ultrastructure of the ascospore wall in Pezizales (Ascomycetes) - III. Otideaceae and Pezizaceae. In Persoonia 8: 227-247.
- Moser, M. (1963). Ascomyceten. In Kleine Kryptogamenflora, Band II a.

BOEKBESPREKINGEN

=====

- Kühner, R. & Romagnesi, H. - Compléments à la "Flore Analytique", 1954-1958, herdrukt in 1977. Bibliotheca mycologica No. 56, J. Cramer, FL-9490 VADUZ; 478 pp., talrijke illustraties in zwart-wit. Prijs: ± 100,- DM.

Dit boek bestaat uit een bundeling van tien artikelen die in de periode volgend op het verschijnen van de inmiddels klassieke Flore analytique in 1953 door de schrijvers in enkele franse, deels moeilijk verkrijgbare tijdschriften zijn gepubliceerd. Het laatste van deze artikelen is inmiddels al bijna 10 jaar geleden verschenen maar nog steeds is deze reeks aan vele vaste gebruikers van de Flore onbekend. Door het uitgeven van deze bundel komen de aanvullingen nu tot ieders beschikking.

Een bespreking van de gehele inhoud zou hier te ver voeren; het boek bestaat uit per genus gerangschikte beschrijvingen van soorten en vormen die grotendeels al in de Flore genoemd werden. Een deel daarvan werd in de Flore als nieuwe soort gepresenteerd, echter zonder de door de nomenklatuurregels gevergdde latijnse diagnosen. Deze worden hier wel gegeven, waarmee de betrokken soorten "gevalideerd" zijn; de latijnse beschrijvingen zijn kort en technisch maar worden gevolgd door uitvoeriger en veelal geïllustreerde beschrijvingen met diskussie. Daarnaast worden een